

לשוננו לעם

עורכים: א' אברונין, מ' אזרחי וי' פרץ

מתוך

כרך א, חוברת ד, תש"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

תיקונים

א. פתיל — פתילה, רבים אינם מבחינים בין פתיל ובין פתילה ואומרים למשל: פתיל המנורה כבה. ולא היא. פתיל הוא חבל דק משור מכמה חוטים, שמשתמשים בו לרכיסת שני עצמים. דוגמה: „וירכסו את החשן מטבעותיו אל טבעות האפוד בפתיל תכלת“ (שמות כח, כח), או לסימן ולזכרון, דוגמה: „ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת... וראיתם אותו וזכרתם“. הפתיל משמש גם למדידה. דוגמה: „ופתיל פשתים בידו“ (יחזקאל מ. ג) פיר“שי שם: למדידת קרקע אין דבר יפה מחבל פשתים. ולדעת הרשב"ם: „חותמך ופתילך“ (בראשית לח, יח) פתיל אזור.

פתילה בלשון חז"ל ובמקרא: פשתה. ופשתה כהה לא יכבנה (ישעיהו מב, ג) פשר"שי שם: ופשתה כהה, פתילת פשתה שקרובה ליכבות.

פתילה היא מקלעת של כמה חוטים, שנותנים אותה במנורה או בכלי בשול לשאוב את השמן או את הנפט שבתוכם

להדלקה: „לא ימלא אדם קערה של שמן ויתננה בצד הנר (המנורה) ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת“ (שבת ב, ד); „פתילה לנר“ (שבת כא) „בגדי כהונה שבלו מפקיעין אותן ומהן היו עושין פתילות למקדש“ (שם, שם). „בפתילה של נפט“ (ירושלמי סנהדרין פ”ו ע’ כד). צ”ל אפוא: פתילת (ולא פתיל) המנורה כבתה. בספרי הרפואה מציינת פתילה גם את ה„נר“ שמכניסים לפי הטבעת.

ב. חוב — חובה. וכן יש רבים, שאינם מבחינים בין „חוב“ ובין „חובה“. חוב משמעו מה שאדם צריך לפרוע לחבירו, מה שלקח ממנו בתורת מלוה. „חבלתי חוב ישיב“ (יחזקאל יח, ז). „אין פורעין חוב מדמי שביעית“ (שביעית ח, ד). „מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן“ (כתובות צא). „שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה“ (כתובות יג, ט).

חובה פירושה התחייבות מוסרית, שהאדם מחויב לעשותה: „אדע חובתי ואעשנה“ (ירושלמי סוטה ה, ב). „אפילו אתה עשה להם (לפועלים) כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם“ (ב”מ ז. א). יש חובה גם במובן הטלת אשמה, בניגוד לזכות. „המלמד חובה מלמד זכות (סנהדרין ד, א).“